



בבית המשפט העליון

ע"א 122/21 - ג'

לפני: כבוד הרשם רון גולדשטיין

המערערות: 1. עורב טכנולוגיות 1977 בע"מ
2. עורב מערכות התראה אלקטרוניות בע"מ

נגד

המשיב: פקיד שומה חולון

**בקשה להרחבת היקף גוף הערעור ובקשה
להארכת מועד להגשת ערעור מתוקן ולהפקדת
ערובה**

החלטה

1. לפניי בקשה להרחבת היקף גוף הערעור שבכותרת.

רקע

2. הערעור דנן הוגש ביום 7.1.2021 והוא מופנה כנגד פסק-דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בע"מ 63434-03-17 (כב' השופט ה' קירש) מיום 25.3.2020 שבמסגרתו נדחה ערעור מס שהוגש על ידי המערערות כנגד המשיב. יוער כי הערעור הוגש למעלה מעשרה חודשים לאחר מתן פסק-הדין וזאת מתוקף ארכה שניתנה להגשתו בבית משפט זה (החלטת כב' הרשמת ש' עבדיאן מיום 6.8.2020 בבש"א 4178/20).

3. ביום 7.1.2021 קבעה כב' הרשמת ד' להב כי בערעור נפלו הפגמים הבאים: ראשית, לא צוין בכותרת הערעור סכום הערובה שעל המערערות להפקיד להבטחת הוצאות המשיב, והסכום אף לא הופקד, והכל בניגוד לתקנות 134(א)(1)(ח) ו-135(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: תקנות סדר הדין, או: תקנות סדר הדין

החדשות); ושנית, הערעור חורג ממגבלת העמודים המעוגנת בתקנות סדר הדין ביחס לערעורים המוגשים לבית המשפט העליון – גוף הערעור שהוגש מחזיק שבעה עשר עמודים אף שבתקנות נקבע כי גוף ערעור המוגש לבית המשפט העליון לא יעלה על שנים עשר עמודים (תקנה 134(א)(3) לתקנות סדר הדין).

4. בהמשך להחלטה זו, ביום 14.2.2021 הגישו המערערות בקשה למתן היתר להגדלת היקף גוף הערעור לשבעה עשר עמודים. הרחבה זו נחוצה למערערות, לטענתן, על מנת שיתאפשר להן לפרוש את מלוא טענותיהן בכל הסוגיות והשאלות המתעוררות בתיק, תוך התייחסות מפורטת לפסק-דינו של בית המשפט קמא המחזיק 44 עמודים. יצוין כי הבקשה הוגשה בהסכמת המשיב, בכפוף לכך שככל שיוחלט על הגשת תשובה לערעור או על השלמה לסיכומים, יורחב היקף כתב הטענות מטעם המשיב באופן זהה.

דיון - הגדלת היקף כתבי טענות לפי תקנות סדר הדין האזרחי החדשות

5. לאחר שעיינתי בטענות המערערות באתי לכלל מסקנה כי אין מקום להיעתר לבקשה להרחבת היקפו של הערעור.

תקנה 134(א)(3) לתקנות סדר הדין קובעת כי "גוף הערעור לא יעלה על שישה עמודים, אם הוגש לבית משפט השלום, על תשעה עמודים אם הוגש לבית המשפט המחוזי, ועל שנים עשר עמודים, אם הוגש לבית המשפט העליון" (יוער, כי הדיבור "ערעור" מתייחס הן לערעור בזכות הן לבקשת רשות ערעור; וראו לעניין זה הגדרת "ערעור" בתקנה 134(א) לתקנות סדר הדין). תקנה 176(ב) לתקנות סדר הדין מוסיפה וקובעת כי בית המשפט רשאי לשנות מהיקף זה בהתקיים "טעמים מיוחדים".

תקנות אלה מעוררות שתי שאלות דיוניות מרכזיות. השאלה הראשונה נוגעת לעיתוי המתאים להגשת הבקשה להגדלת היקף הערעור. השאלה השנייה עניינה בשיקולים הרלוונטיים לבחינת הבקשה להגדלת ההיקף.

6. בכל הנוגע לשאלה הדיונית הראשונה, לא מכבר נקבע בבש"א 433/21 לוי נ' לוי (26.1.2021) (להלן: עניין לוי) כי דרך המלך להגשת בקשה להגדלת היקף הערעור הינה לפנות לבית המשפט בבקשה זו בד בבד עם הגשת ההליך (בהקשר של העיתוי להגשת בקשה להגדלת היקף כתב תביעה ראו גם, יששכר רוזן-צבי הרפורמה בסדר הדין האזרחי – מורה נבוכים 149-150 (התשפ"א, 2021) (להלן: רוזן-צבי)). על כן, ככלל אין מקום לדון בבקשה להגדלת היקף גוף הערעור עובר להגשת הערעור עצמו, למעט

במקרים חריגים ויוצאי דופן במיוחד (למשל, אם הערעור מופנה כנגד פסק-דין חריג בהיקפו, או אם ניתן היתר בערכאה הדיונית להגדלת היקף כתבי הטענות שהוגשו לה (ראו עניין לוי, בפסקה 8(א); והשוו, בש"א 1166/21 חברת החשמל לישראל בע"מ נ' הממונה על התחרות (23.2.2021)).

7. הסוגיה הדיונית השנייה, שהובאה לפתחי כעת, עניינה כאמור בדרישת ה"טעמים המיוחדים" המהווה תנאי להרחבת היקף כתבי טענות, כקבוע בתקנה 176(ב) לתקנות סדר הדין.

דעתי היא כי ככלל, וככל שהדברים נוגעים לערכאת הערעור, אין מקום לסטות ממגבלת העמודים הקשיחה שנקבעה בתקנות, אלא במקרים מיוחדים בלבד וזאת כפי שמשמיעה לנו הדרישה ל"טעמים המיוחדים" המעוגנת בתקנה 176(ב) הנ"ל. זאת בשים לב לכך שאחת ממטרותיה של הרפורמה בסדר הדין האזרחי הינה "למגר את התופעה של שימוש מרובה בניירת מעל ומעבר לנדרש, באופן המקשה לאתר את השאלות השנויות במחלוקת ומביא לבזבוז זמן שיפוטי יקר ולהתשת הצד שכנגד שלא לצורך" (ראו דברי ההסבר לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, בעמ' 12; לדברי ההסבר ראו כאן: <https://www.gov.il/he/departments/news/16122020>). המגבלות על היקף כתבי הטענות בתקנות סדר הדין מיועדות להגשים מטרה חשובה זו (כן ראו הודעה בדבר הוראת מנהל בתי המשפט בדבר צורת מסמך ומבנהו לפי תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (י"פ 9309, עמ' 2339 (התשפ"א)), הקובעת את המתכונת הצורנית להגשת כתב טענות (גודל הפונט, המרווח בין השורות, שולי העמוד וכיו"ב), ואשר באה אף היא להגשים את מטרת התקנות בהקשר זה). זאת ועוד, בתקנות סדר הדין החדשות נקבעו פרקי זמן ממושכים יותר, בהשוואה לעבר, להגשת ערעור או בקשת רשות ערעור, באופן שמאפשר לבעלי הדין להשקיע זמן רב יותר בכתיבה קצרה וממוקדת. בנוסף יש לזכור כי מגבלת העמודים הקשיחה שנקבעה בתקנות סדר הדין החדשות, למצער ביחס לכתבי טענות המוגשים לבית המשפט העליון, הינה רחבה יותר, במקרים רבים, מן המגבלות המקובלות נכון להיום ביחס להיקף כתבי הסיכומים (וראו גם עמדתו של רוזן-צבי, בעמ' 149, המציין כי מגבלת העמודים הקשיחה שנקבעה ביחס לכתבי טענות המוגשים לערכאות הדיוניות עשויה להיות מספקת ברוב המקרים).

8. הפעלת סמכותו של בית המשפט להגדלת היקף גוף הערעור תישמר אפוא במקרים מיוחדים בלבד וההכרעה אם להיעתר לבקשה אם לאו צריכה להיבחן לנוכח מכלול נסיבות העניין ובראש ובראשונה בהתחשב במורכבותו של ההליך שהתנהל בערכאה הדיונית ובשים לב למורכבותן הלכאורית של הסוגיות המשפטיות והעובדתיות

אשר צפויות להתברר בפני ערכאת הערעור. על מורכבות זו ניתן ללמוד, בין היתר, מאורך פסק-דינו של בית המשפט קמא; מהיקף כתבי הטענות שהוגשו בערכאה הדיונית (לרבות האם ניתן בערכאה הדיונית היתר להגדלת היקף כתבי הטענות שהוגשו שם); מהיקפן וממורכבותן של הסוגיות שהתבררו בערכאה הדיונית ושל המסכת העובדתית הרלוונטית; וכן מהיקפן, טיבן ומידת מורכבותן של הטענות שבדעתו של יוזם ההליך להציג בפני ערכאת הערעור.

עוד יש ליתן את הדעת לסוג ההליך הערעורי שבכוונת בעל הדין להגיש דהיינו האם מדובר בערעור בזכות או בבקשת רשות ערעור. אכן, מגבלת העמודים שנקבעה בתקנות הינה אחידה ביחס לכל סוגי ההליכים הערעוריים. ואולם, בכל הנוגע לשאלת התקיימותם של טעמים מיוחדים לצורך הגדלת היקף גוף הערעור, נראה כי ידו של בית המשפט צריכה להיות קפוצה יותר עת מדובר בבקשה להגדלת היקף ערעור ברשות בהשוואה לבקשה להרחבת היקף ערעור בזכות, והכל כאמור בהתחשב במכלול נסיבות העניין.

מיותר לציין כי אין מדובר ברשימה סגורה ויש לבחון כל מקרה על בסיס נסיבותיו הקונקרטיות.

9. כן יובהר כי בכל מקרה ומקרה יש לבחון את מכלול הנתונים הרלוונטיים ואין מקום "לבודד" נתון אחד וללמוד ממנו בלבד על מידת ההצדקה להרחבת ההיקף. כך, למשל, עצם העובדה שפסק-הדין מושא הערעור משתרע על פני עמודים רבים, אינו מהווה כשלעצמו נתון המלמד בהכרח על מורכבותו של ההליך הערעורי באופן המצדיק את הגדלת היקף גוף הערעור. באותו אופן, עצם העובדה שיוזם ההליך הערעורי טוען כי ככוונתו להעלות בפני ערכאת הערעור סוגיות רבות ומורכבות הנוגעות לפסק הדין, אינו מצדיק אף הוא כשלעצמו את הרחבת ההיקף, במיוחד אם אין בנמצא נתונים אובייקטיביים נוספים המלמדים כי קמה הצדקה להיעתר לבקשה להגדלת היקף (כגון אורך פסק-הדין, מידת מורכבות הסוגיות שהתבררו בהליך לגופן וכיו"ב).

10. מכל מקום, וכאן עיקר – יש לזכור כל העת כי הגדלת ההיקף אינה הכלל כי אם החריג, אשר צריך להישמר למקרים מיוחדים המעוררים מורכבות יוצאת דופן בפן העובדתי והמשפטי, באופן המצדיק סטייה מן ההיקף הקשיח והרחב למדי שנקבע בתקנות. זאת, משום שבעת בחינתה של בקשה להגדלת היקף מוטל על בית המשפט לאזן לא רק בין האינטרסים של הצדדים בינם לבין עצמם, אלא גם בין האינטרס של בעלי הדין

ובין האינטרס הציבורי. חובתו של בית המשפט לאזן בין אינטרסים אלה מעוגנת בתקנה 5 לתקנות סדר הדין, הקובעת כי:

”בית המשפט יאזן, לפי הצורך, בין האינטרס של בעלי הדין ובין האינטרס הציבורי; לעניין זה, 'אינטרס ציבורי' – נגישות הציבור למערכת בתי המשפט לרבות קיומו של דיון משפטי צודק, מהיר ויעיל, חיסכון במשאבי זמן ועלויות, מניעת הכרעות סותרות ומניעת שימוש לרעה בהליך השיפוטי.”

תקנה זו, כפי שמציין רון-צבי בספרו, מעגנת את עקרון הצדק המידתי, אשר “מבוסס על ההנחה שלכל פעולה שננקטת במסגרת ההליך יש עלויות, שבהן נושאים לא רק הצדדים להליך אלא גם הציבור בכללותו. עלויות אלה צריכות לבוא בחשבון על ידי בתי המשפט בבואם לפרש את כללי הפרוצדורה” (רון-צבי, בעמ' 54).

ברי, כי לתקנה זו יש ליתן את משקלה הראוי גם באשר להיקפים של כתבי הטענות המוגשים לבתי המשפט, שהרי כתבי טענות בהיקפים נרחבים מחייבים את בית המשפט להקדיש זמן רב יותר ללימוד ולקריאת החומר בהשוואה לתיקים שבהם מוגשים כתבי טענות קצרים וממוקדים. בכך נגרע זמן שיפוטי יקר ערך שאותו ניתן היה לנצל לצורך טיפול בהליכים אחרים. אכן, אין ספק כי ההכבדה הנובעת מהיקף כתבי הטענות ארוכים יתר על המידה אינה רק על בעל הדין שכנגד, והיא מכבידה גם על תפקודם של בתי המשפט (ראו, רע"א 615/11 סופר מדיק (מדיק לייט) נ' ANTON HUBNER CMBH & CO. KG, פסקה 4 (27.3.2011)). הגשת כתבי טענות בהיקפים שאינם סבירים יוצרת אפוא “עומס מיותר על בית המשפט, שזמנו אינו הפקר והוא מוחזק על-ידו בנאמנות עבור כלל ציבור המתדיינים” (רע"א 1671/15 אלמליח נ' עיריית לוד, פסקה 8 (17.5.2015) [ההדגשה שלי – ר' ג']; וראו גם ת"א (מחוזי – ירושלים) 39593-09-20 אחזקות גוש עציון ק' י' בע"מ נ' ראש המינהל האזרחי באזור יהודה ושומרון, פסקאות 12-9 (30.11.2020)).

11. על רקע האמור חשוב להוסיף ולהדגיש כי גם במקרים שבהם מוגשת לערכאת הערעור בקשה מוסכמת להגדלת היקף, ברי כי יש מקום ליתן להסכמת הצדדים את המשקל הראוי והמתאים, אך אין מדובר כמובן בנתון מכריע שכן יש לבחון גם את האינטרס הציבורי הכרוך במתן היתר להגדלת היקף (ראו והשוו, ע"א 2959/98 החברה הכלכלית לראשון לציון בע"מ נ' יהודה שטאנג ובניו בע"מ (31.1.1999); ע"א 9110/17 שאשא נ' הקרן הקיימת לישראל (23.5.2018); ע"א 9397/17 קרופסקי נ' פקיד שומה נתניה (22.4.2018); והשוו ביחס לדין הפלילי, ע"פ 1621/20 צגאי נ' מדינת ישראל

(24.2.2021), שם נקבע, בפסקה 3(א), כי הסכמה בין הצדדים בדבר "פטור" מהגשת עיקרי טיעון, אינה מחייבת כמובן את בית המשפט שכן "עיקרי הטיעון נועדו, בין היתר, לחדד ולמקד את הנקודות העיקריות בערעור ובכך להקל על בית המשפט ועל הצדדים לדיון". יוער במאמר מוסגר כי גם כאשר נעתר בית המשפט לבקשה מוסכמת להגדלת היקף, אין באמור כדי למנוע קביעת מגבלת עמודים שונה לסיכומי הצדדים בערעור, ככל שיוחלט בסופו של דבר על השלמה לסיכומים בכתב (ראו, תקנה 138(א)(4) לתקנות), תחת או בנוסף להגשת תשובה בכתב.

12. בטרם סיום מצאתי להבהיר כי אין לראות בדבריי אלה משום הכרעה בשאלת השיקולים הרלוונטיים בעת בחינתה של בקשה להגדלת היקף כתב תביעה. אכן, ניתן להבחין בין ערעור לבין כתב תביעה בהיבטים שונים, וכך למשל בעת הגשת כתב התביעה קיימת עמימות משמעותית ביותר באשר להיקף הסכסוך ומורכבותו שהרי טרם ניתן, ככלל, פסק-דין על ידי ערכאה שיפוטית בסכסוך בין הצדדים. אעיר, כי על פני הדברים ספק אם השוני בין הגשת ערעור להגשת כתב תביעה מצדיק החלת אמות מידה שונות בנוגע ליישום דרישת ה"טעמים המיוחדים" המעוגנת בתקנה 176(ב) לתקנות סדר הדין. מכל מקום, ניתן להשאיר סוגיה זו לעת מצוא.

מן הכלל אל הפרט

13. יישומם של כללים אלה מוביל אל המסקנה כי אין מקום להיעתר לבקשה להגדלת ההיקף שהוגשה במקרה דנן. אכן, הערעור מופנה כנגד פסק-דין העוסק במגוון סוגיות מדיני המס ואשר מחזיק 44 עמודים. כמו כן יש ליתן משקל להסכמת המשיב לבקשה. ברם, לצד האמור לא עלה בידי המערערות להצביע על נתונים נוספים המלמדים כי הערעור שהוגש על ידן הינו כה מורכב ומיוחד באופן המצדיק חריגה ממגבלת העמודים שנקבעה בתקנות. ודוקו, אורכו של פסק-הדין כשלעצמו אינו הנתון היחיד שעל בסיסו יש להכריע בבקשה להגדלת ההיקף. בהתחשב בכך ולנוכח האינטרס הציבורי אשר אף בו יש להתחשב, איני סבור כי עלה בידן של המערערות להצביע על "טעמים מיוחדים" המצדיקים סטייה מן המגבלה הקשיחה שנקבעה בתקנות ביחס להיקף גוף ערעור המוגש לבית המשפט העליון.

לפיכך הבקשה בעניין הרחבת ההיקף נדחת.

14. בנסיבות העניין ולנוכח הסכמת המשיב לבקשה, המערערות רשאיות להגיש עד ליום 8.3.2021 הודעת ערעור מתוקנת אשר תהא ערוכה בהתאם לקבוע בתקנה 134 לתקנות סדר הדין.

גוף הערעור לא יעלה על 12 עמודים.

המועד להפקדת הערובה מוארך אף הוא עד למועד האמור. ככל שהערובה לא תופקד במועד עשוי ההליך להימחק ללא צורך במתן הודעה נוספת.

אין צו להוצאות.

ניתנה היום, ט"ז באדר התשפ"א (28.2.2021).

רון גולדשטיין, שופט

ר ש ם